

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ο Δασκαλογιάννης

(Η Ομώνυμη Πλατεία)

Η Πλατεία Δασκαλογιάννη, που όλοι οι κάτοικοι της πόλης περνούν σχεδόν καθημερινά από εκεί, έχει την ιστορία

**Του Γιάννη
Γιακουμάκη
Δημοσιογράφου-
Συγγραφέα**

της. Είναι φυσικά μια θλιβερή ιστορία, αλλά καλό θα είναι όσοι δεν την γνωρίζουν να ενημερωθούν με τις λίγες περιληπτικές σημειώσεις που παραθέτω:

Κατά την επανάσταση του Δασκαλογιάννη το έτος 1790, το Κάστρο υπήρξε το θέατρο όπου διαδραματίστηκε η τελευταία πράξη του τραγικού δράματος της ιστορίας της Κρήτης. Εδώ ο τύραννος, δηλαδή οι Τούρκοι, έδειξαν το καθαρό τους βάρβαρο πρόσωπο, με την απηνή, την πρωτάκουστη θανάτωση του αρχηγού των Σφακίων Δασκαλογιάννη.

Επίσης το βασανισμό και άλλων καπεταναίων και προυχόντων της επαρχίας. Τα γεγονότα έλαβαν χώρα ως εξής:

Οι καπεταναίοι και οι προύχοντες των Σφακίων, είχαν την αφέλεια να εμπιστευθούν τις δόλιες υποσχέσεις του Βεζίρη της Κρήτης και να τον επισκεφθούν στο Ηράκλειο. Ήταν λίγο μετά την επανάσταση. Προφορικές παραδόσεις, ακόμα και άσμα που στιχουργήθηκε στα βουνά των Σφακίων από βοσκό, το γκαλονόμο Μπιζελιό το 1786, μας εξιστορούν την πρώτη αυτή αιματηρή επανάσταση κατά των Τούρκων και τον όλεθρο που υπέστη η μέχρι τότε ελεύθερη και ευδαιμονούσα επαρχία.

Ακόμα, την αιματηρή τιμωρία που έγινε σε πλατεία του Κάστρου και στο Μεγάλο Κούλε. Είναι γνωστή η έκβαση της επανάστασης αυτής του Δασκαλογιάννη, που κατέληξε σε όλεθρο για την απάτητη έως τότε επαρχία. Υπονοήθηκε από πράκτορες της Ρωσίας με απατηλές υποσχέσεις, κάτι που έπαθε κατά τον ίδιο τρόπο και η Πελοπόννησος.

Οι Πασάδες των τριών πόλεων, με πολυάριθμο στρατό, επετέθησαν κατά των Σφακίων. Η αντίσταση υπήρξε δυναμική από τους Σφακιανούς και οι απώλειες των Τούρκων μεγάλες. Λόγω αριθμητικής όμως υπεροχής, οι Τούρκοι κατόρθωσαν να νικήσουν, να κάψουν την πόλη των Σφακίων και να υποχρεώσουν όσους Σφακιανούς γλίτωσαν, να πάρουν τα βουνά, να ξεσπιτωθούν να κρύβονται στις χαράδρες μέσα στον άγριο και χιονισμένο χειμώνα. Άλλους πάλι, να εκπατρι-

σούν.

Ο Δασκαλογιάννης, που πείσθηκε στις υποσχέσεις περί αμνηστίας του Πασά, πήγε να τον συναντήσει προκειμένου να του μιλήσει για κάποια καλή μεταχείριση όσων είχαν απομείνει μετά τη σύγκρουση. Ακόμα, να ελευθερώσει τους αιχμαλώτους δικούς του, και να αφήσει ήσυχη την επαρχία του που είχε ήδη ερημώσει.

Μαζί του πήγαν να δηλώσουν υποταγή στον Πασά, 70 άλλοι αρχηγοί και προύχοντες των Σφακίων και ο Πρωτόπαπας. Ο Βεζίρης όμως τους εξαπάτησε, τους έστειλε αλυσοδετούς στο Κάστρο, όπου τους φυλάκισαν στα σκοτεινά και

υγρά κελιά του Μεγάλου Κούλε, αφού πρώτα σκότωσαν τον αδερφό του Δασκαλογιάννη Νικόλαο και μερικούς άλλους.

Το Δασκαλογιάννη, τον κράτησε στο κονάκι του. Την κόρη του Μαρία, την παρέδωσε στον Δεφτεντάρη. Μετά από ένα χρόνο, αφού μάταια προσπαθούσε να φέρει από τα Κύθηρα και τους άλλους δυο αδερφούς του Δασκαλογιάννη με ψεύτικο τρόπο και απατηλές υποσχέσεις, κάτι που δεν κατάφερε τελικά, διέταξε να γδάρουν ζωντανό το Δασκαλογιάννη.

Αυτό το πραγματικό περιστατικό, το διηγήθηκε ακριβώς όπως το είδε αυτόπτης μάρτυρας και μάλιστα Οθωμανός. Έγινε το έτος 1838. Αναφέρει λοιπόν ο

μάρτυρας:

Στην πλατεία των τριών Καμαρών στο κάστρο, είχαν φτιάξει εξέδρα από ξύλα, πάνω στην οποία είχαν δέσει το Δασκαλογιάννη σε πάσαλο, πολύ σφιχτά για να μην μπορεί να κινηθεί και να αντιδράσει. Εκεί άρχισε ο δήμιος να γδέρνει το δέρμα από την κεφαλή προς τα κάτω.

Το "πολιτισμένο" αυτό κατόρθωμα, γινόταν με καγχασμούς και ευχαρίστηση των ομοίων που παρακολουθούσαν το γδάρσιμο.

Κάποιος κρατούσε ένα καθρέφτη μπροστά στα μάτια του Δασκαλογιάννη και όχι μόνο τον υποχρέωνε να κοιτάζει, αλλά τον ρωτούσε κιόλας να του απαντήσει αν ήταν ωραίος μετά το γδάρσιμο. Εκείνος δεν έβγαζε λέξη από το στόμα του. Σφιγγόταν μόνο σε κάθε τράβηγμα του δέρματος από το δήμιο. Όταν όμως έφεραν μπροστά τον αδερφό του Χατζή Σγουρομάλλη, τα δυο αδέρφια δεν άντεξαν. Άρχισαν τους λυγμούς βλέποντας τη δυστυχία τους.

Αφού θανατώθηκε με αυτό τον απαίσιο τρόπο ο μάρτυρας αυτός της Κρητικής ελευθερίας, τον άφησαν επάνω στην εξέδρα για δυο μέρες. Μετά έδωσαν άδεια σε τέσσερις χριστιανούς και τον έθαψαν. Όπως διηγείται ο Οθωμανός, τον έθαψαν σε λάκκο 10-15 βήματα Ν.Α. του φρουρίου Ακ-Ντάμπας, εκεί περίπου που χτίστηκε αργότερα το Βρεφοκομείο Γ. Γερωνυμάκη.

Η πλατεία αυτή που έγινε ο μαρτυρικός θάνατος του Δασκαλογιάννη, δικαίως πήρε το όνομα του.

Οι υπόλοιποι που ήταν φυλακισμένοι στον Κούλε, αφού έμειναν εκεί τρία χρόνια με τις χειρότερες ανθρώπινες συνθήκες, με καθημερινά βασανιστήρια, κάνοντας αναγκαστικά έργα αλυσοδεμένοι κατά τη διάρκεια της νύχτας, αποδεκατισμένοι από τις στερήσεις και τις αρρώστιες, κατόρθωσαν να αποδράσουν από τη μεριά της θάλασσας.

Όσοι δεν πιάστηκαν από το κυνήγημα των Τούρκων που αντελήφθησαν τη φυγή τους, περπατώντας πάνω σε βράχια ή κολυμπώντας, κατόρθωσαν να διαφύγουν και να φτάσουν ως τη Μεσαρά. Εκεί τους πήρε ο Κουρμούλης και τους έκρυψε σε κάποιο σπήλαιο, όπου έτυχαν φιλοξενία και περιποίηση.

Εκεί πέθανε τελικά από τρομερή εξάντληση ο Πρωτόπαπας. Από όλους εκείνους που είχαν αποδράσει, ελάχιστοι κατόρθωσαν να φτάσουν τελικά στη Μεσαρά. Το ίδιο και στα Σφακιά. Λίγοι έφτασαν, σαν σκιές μάλλον από την ταλαιπωρία και όχι σαν άνθρωποι.